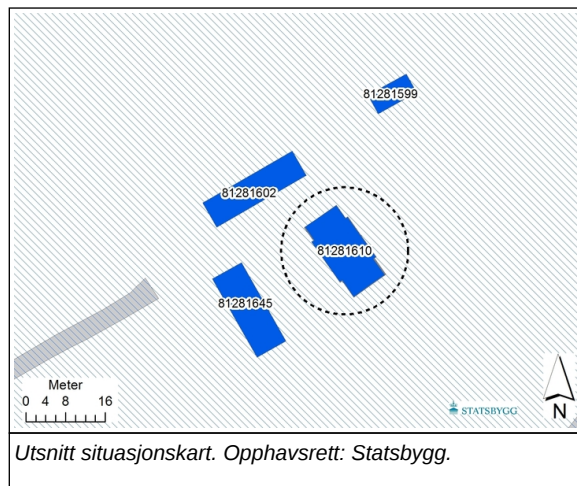

Bygnings- og eiendomsdata

Ansvarssted/etat:	STATSBYGG ØST
GAB nr:	81281610
Gnr/bnr:	1/1
Oppført:	1850
Byggherre:	Det kongelige hoff, Kong Oscar II
Arkitekt:	Jacob Wilhelm Nordan
Opprinnelig funksjon:	Bolig/bosetning
Nåværende funksjon:	Bolig/bosetning
Bygningsart:	Bolig
Regulering:	Regulert: Oslo kommune - Reguleringsplan for Bygdø kongsgård og folkepark, datert 17.02.2012
Vernestatus:	Kulturmiljø fredet etter kulturminneloven §20 17.2.2012 Regulert til Spesialområde for bevaring etter Plan- og bygningsloven § 25.6 Annet vern: Byantikvarens gule liste

Sammendrag bygningsbeskrivelse

Bygningen er oppført i utmurt bindingsverk med former hentet fra tysk arkitektur. Bygningen har vekslende bindingsverksformer, hvor bindingsverket blant annet er lagt diagonalt, og variert utmuring med teglen brukt til å skape dekorative elementer. Langs takfoten går et gotiskinspirert, utskåret bånd, og inngangen på sørvestsiden har en tidstypisk veranda med tak over og espalier på sidene.

Bygningen er rektangulær med saltak teknet meg teglstein og har tre piper i tegl. Ytterveggene står på en ringmur i pusset tegl som skjuler gråsteinsmuren og trolig erstatter bunnsvillen som har ligget på muren, da bunnsvillen i bindingsverket mangler.

Fundamentet er trolig gråsteinsmur på fjell. Det er kun kjeller under fløy mot øst med adkomst via luke i gulv eller utvendig kjellerlem. Under resten av bygningen er det kryprom. Etasjeskillene har trebjelkelag.

Bygningen har tofags vinduer med tre ruter i hver ramme. Rammene er trolig fra 1950-tallet. I tilbygget mot nord er det skråstilte etfags vinduer satt inn i det diagonale bindingsverket. Inngangsdørene på nordsiden og vestsiden er begge tofløyte hvor sistnevnte trolig er fra en utvidelsen som fant sted før 1881.

Dagens planløsning inneholder tre stuer, hall, to soverom, kjøkken, bad, wc og entré. Tofløyte dør med glass mellom stue og spisestue samt dører til hall er fra 1800-tallet og kan være originale. Det samme kan gulv- og taklister i stue være. Himlingen har varierende utførelse: dels trukket med oppspenn strie, dels rabitzpusset, mens noen er platekledt. Veggene har for det meste nyere overflater som platekledning. En del gulv har parkett.

Det bør utføres bygningsarkeologiske undersøkelser for å avdekke eventuelle originale detaljer og overflater.

Kilde:

Bygdø Kongsgård Boliger og driftsbygninger. Teknisk og historisk undersøkelse 2004, rapport utarbeidet av Multiconsult for Statsbygg.

Sammendrag bygningshistorie

Gartnerboligen ligger på den tidligere Thulstrupløkken som kong Karl Johan kjøpte sammen med Hesselbergløkken i 1819. Boligen ble oppført samtidig med Oscarshall, som sto ferdig i 1852, og på 1880-tallet tilhørte bygningen fremdeles dette anlegget. Thulstrupløkken og Oscarshall-området avspeiler flere viktige epoker i Bygdø Kongsgårds historie og har kulturminner både fra løkkeperioden og folkeparkperioden.

Da Bygdø Kongsgårds områder skulle utvikles som folkepark, var det behov for et orangeri for overvintring av planter til vedlikehold og forskjønnning av hagen. Arkitekt Jacob Wilhelm Nordan, assistent hos arkitekt J. H. Nebelong under oppføringen av Oscarshall, fikk oppdraget. Et stort drivhus sto ferdig høsten 1849, og en bolig for gartneren ble oppført i 1850. Nordans orangeri og gartnerbolig var inspirert av gotikken. Området ble et sentralt element i folkeparken og markerte innfartsveien til Oscarshall.

Selv med egnede bygninger var det arbeidskrevende å holde liv i plantene gjennom en norsk vinter. Gartnerassistenten skulle ifølge sin instruks spesielt bistaa Gartneren ved hans Arbeid samt røgte og vande i Drivhusene saavel Dag som Nat, hvorfor han om Vinteren maa tage Nattekvarter i Drivhuset, navnlig for Ildningens Skyld.

Ifølge branntakst fra 1881 inneholdt boligen gang, fem rom, kjøkken, spiskammer, kjøkkengang og to garderober samt loft og kjeller. Veggene var delvis panelt og malt, dels rapport og trukket.

Den første som bodde i huset var trolig slottsgartner Henrik Claussen med kone. Hun var oldfrue på Oscarshall med ansvar for inventaret. Claussen fikk leie boligen mot diverse pliktarbeid på kongsgården og Oscarshall og som fast gartner som jobbet på akkord. I 1882 ble Henrik Claussen pensjonist, men ekteparet bodde fremdeles i boligen under folketellingen i 1900.

I takt med utviklingen ble orangeriområdet modernisert, og i 1902 ble det bygget et nytt drivhus. Etter 1945 ble gartnervirksomheten et satsningsområde, og flere drivhus ble oppført øst for gartnerboligen. På slutten av 1990-årene ble virksomheten avsluttet, og tidlig på 2000-tallet ble alle drivhusene revet. Gartnerboligen fra 1850 består og vitner om denne epoken i området historie.

I dag (2012) har Norsk Folkemuseum bruksretten til boligen, som leies ut til private leietakere. Statsbygg er forvalter.

Kilder:

Bygdø Kongsgård Boliger og driftsbygninger. Teknisk og historisk undersøkelse 2004, rapport utarbeidet av Multiconsult for Statsbygg.
<http://www.norskfolkemuseum.no/no/Tilknyttede-Enheter/Bygdø-Kongsgård/Folkeparken/Kongeskogen/>

BYGNING 3695 GARTNERBOLIG

Kompleks 1624 BYGDØ KONGSGÅRD

Bygningshistorikk

1850	1852	Bygningen oppføres etter tegninger av arkitekt Jacob Wilhelm Nordan.
1852	1900	Gartner Henrik Claussen med kone, oldfrue Marie Claussen, bodde trolig i hele denne perioden i boligen.
1852	1881	I perioden 1852-81 utvides boligen med to store tilbygg i hver ende, noe som fremgår av litografi fra 1950-tallet og av sammenføyninger. Tilbyggene har samme utvendige detaljering som den midtre delen, mens vinduene har ulike profiler på midtpostene. Innvendig er trolig to dørblader i midtdelen opprinnelige.
1886		Vedlikeholdsarbeid utføres av murmester Albert Unger.
1926		Elektrisk belysning og innlagt vann er beskrevet i branntakst.
1988	1997	Vestsiden av taket fornyes med bordtak, papp, sløyfer og lekter i 1988. Østsiden av taket tekkes om med ny papp, lekter, sløyfer og ny teglstein i 1997. Takrenner og nedløpsrør ble også fornyet.
2004		Norsk Folkemuseum overtar driften av gårdsbruket med tilhørende bygninger fra staten ved Det kongelige hoff.

Vern

Formål:	Formålet er å videreføre eksisterende kulturmiljøfredning. Kulturmiljøfredningens formål er "å sikre et unikt kulturmiljø på Bygdøy til kunnskap, opplevelse og bruk for allmennheten i dag og i framtida gjennom å ta vare på de kulturminnene, landskapstrekkene og naturverdiene som særpreger miljøet og vitner om områdets historie. Kulturminneverdiene i området er historisk knyttet til funksjonene kongelig sommerresidens, kongsgård med landbruksarealer, folkepark, friluftsområde til lands og til vanns, og museum." Sitert fra forskrift nr. 168 om fredning av Bygdøy kulturmiljø, Oslo 17.02.2012.
Begrunnelse:	Bygningen ligger innenfor området omfattet av kulturmiljøfredningen på Bygdøy vedtatt 17.02.2012 i henhold til kulturminneloven § 20. Eksteriøret omfattes av kulturmiljøfredningen, mens det innvendig bør utføres bygningsarkeologiske undersøkelser for å avdekke eventuelle originale interiørdetaljer under dagens overflater.
Omfang:	Eksteriør.
Vernekategori:	Verneklasse 1, fredning

Gartnerboligen. Fasaden mot sørvest har en tidstypisk veranda.
Opphavsrett: Statsbygg.

Fasade mot norvest. Opphavsrett: Statsbygg.

BYGNING 3695 GARTNERBOLIG

Kompleks 1624 BYGDØ KONGSGÅRD

Fasade mot nordøst. Opphavsrett: Statsbygg.

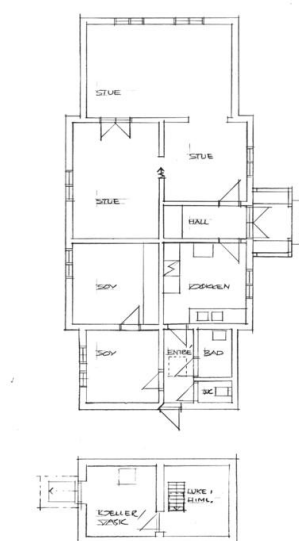
Fasade mot sørøst. Opphavsrett: Statsbygg.

Langs takfoten går det et utskåret bånd. Opphavsrett: Statsbygg.

Bindingsverket er lagt diagonalt og teglsteinen er brukt på dekorative måter. Opphavsrett: Statsbygg.

Plan 1. etasje. Foto: 4B Arkitekter Opphavsrett: Statsbygg.